

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum, atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus, excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Habitvs Clericalis. Ad ornatum Sacr. Concil. Trident. sess. 15. de reformat. cap. 6. & Bull. Sixti V. incip. cum Sacrosanctam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

adfit. Rota diuers. decif. 69. par. 3. Serafin. decif. 1234. Macerat. variat. refolut. lib. 1. cap. 19. quos probat, & fequitur Nouarius in suo opusculo noui iuris pontificij concluf. 2. num. 6. sub rubrica de præfentatione à patronis faciendâ.

RESOLVT. CCXXXII.

- 1 *Instrumentum contra Clericum coniugatum liquidatur in foro Ecclesiastico.*
- 2 *Causa liquidationis instrumentorum sapiunt criminalitatem.*

Liquidatio Instrumenti contra Clericum saluaticum, quo in foro fit faciendâ.

- 1 **E**Go ipse in decif. Curia Aechiepisc. 170. par. 3. firmam conclusionem aduersus Clericum coniugatum debere liquidari instrumentum in foro Ecclesiastico, quod latius prosequutus fuit, Nouarius forens. qu. 79. tom. 1.
- 2 Idem dico, vbi liquidandum est instrumentum contra Clericum saluaticum, nam vi decreti Sacrae Congregationis in causis criminalibus, isti sunt conueniendi in foro Ecclesiastico, vt ibidem legitur.
- 3 Quare cum causâ huiusmodi sint dependentes à publicis instrumentis, & obligationibus iuramento vallatis, vtq; sapiunt criminalitatem, Frecc. de præsent. Instrument. par. 6. Afflict. decif. 64. Franc. decif. 162. num. 7. vbi Ritus de liquidatione instrumentorum incalefcere criminalitati; idè dicendum est Clericum saluaticum pro tali causâ debere esse citandum in foro Ecclesiastico, & ita consului dum ex facto casus accidisset.

PRAXIS HABITVS CLERICALIS.

Adornatum Sac. Concil. Trident. sess. 15. de reformat. cap. 6. & Bull. Sixti V. incip. cum Sacrosanctam.

RESOLVT. CCXXXIII.

- 1 *Habitus Clericalis consistit in duobus.*
- 2 *Clericus coniugatus quando non dicitur incedere in habitu, & tonsura.*
- 3 *Clerici coniugati quid obseruare debeant, vt gaudeant fori privilegio.*

Habitus Clericalis, in quibus consistat.

- 1 **S**unt qui notarunt habitum Clericalem consistere in duobus copulatiue, nempe in veste scilicet, & tonsura, nec vnum sine altero sufficere ex cap. si Iudex laicus, circa medium de sententia excommunicat. in 6. ita Gemin. in cap. 1. de cleric. coniugat. Aretin. cum Addent. conf. 16. Bald. in l. si qua per calumniam. C. de sacrosanct. Eccles. num. 3. Bertacch. in suo repertor. in verbo Clericus il. 2. Aluarez in specul. iur. pont. fic. cap. 35. versic. & notabis Belleit. in disquisit. clerical. part. 1. tit. 3. §. 8. num. 7.
- 2 Quamuis Clericum non coniugatum incedentem, sine altero ipsorum non dici incedere absque habitu, & tonsura inuunt Zabarella in cap. perpendimus de sentent. excommunicat. Roland. à Valle conf. 4. nu. 6. lib. 1. Farinacc. in pract. criminal. quæst. 8. num. 65. vbi voluit secus esse in Clerico coniugato, qui si tantum alterum ipsorum deferret, diceretur vtique in habitu, & tonsura non incedere, quod etiam dixerunt, Couarr. pract. quæst. cap. 31. num. 7. Guid. Pap. decif. 138. Rot. in decif. 3. de sentent. excommunicat. quod tamen hodie attentâ dispositione Sacri Concilij Tri-

dentini sess. 23. de reformat. cap. 6. cessat, quia tenentur clerici coniugati, vt gaudeant privilegio fori non solum incedere in habitu, sed etiam tonsuram deferre coniunctim, vt per Nouarium in pragmatica Regni 5. de Clericis, seu Diaconis saluaticis, & in opusculo noui iuris Pontificij concluf. 6. n. 2. de foro compet.

RESOLVT. CCXXXIV.

- 1 *Clericalis habitus non reperitur specificè determinatus.*
- 2 *Consuetudo Regionis debet attendi circa habitum Clericalem.*
- 3 *Habitus honestus dicitur conueniens Clericis.*
- 4 *Vestes clericales dicuntur, quæ à sacris Canonibus non reperiuntur prohibita.*
- 5 *Clerici deferre debent vestes vsque ad Talos.*
- 6 *Clerici deferre habitum coloratum non possunt, & in summa modestia debent deferre vestitum, n. 7.*

Habitus Clericalis qualis esse debeat.

- 1 **C**ertum est, quod habitus Clericalis non reperitur specificè de iure determinatus, quia de iure antiquo erat amictus linea tunica super quibuscunque vestibus, vt testatur Reg. Tapia in Auth. ingressi in verbo Monasteria, cap. 1. num. 22. C. de sacros. Eccles. qui tamen his temporibus nouissimis non deferretur,
- 2 idè circa hoc omnino debet attendi regionis consuetudo, in qua clericus habitare reperitur, glol. in cap. penult. de vit. & honest. cleric. in verbo decoratis, vbi scribit, quod ad videndum, an aliquis incederet in habitu, videndum est, an ille qui in tali habitu incederet primo aspectu, si videretur a populo clericus iudicaretur, vel laicus, Cappella Tholof. decif. 225. & decif. 252. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 36. nu. 11. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 9. nu. 96. affirmans quod omnis habitus honestus dicitur conueniens clericis,
- 3 dummodo non sit à consuetudine reprobatus, Nouarius in suo opusculo noui iuris pontificij, concluf. vnica. nu. 4. de vestibus clerical. vbi alios citat pro hac conclusionem, Scaccia in tract. de iudic. par. 1. c. 11. num. 84. & 87. vbi dicit, quod illæ dicuntur vestes clericales, quæ à sacris Canonibus non reperiuntur prohibita, ex quo ius canonicum in ista materia procedit, potius prohibendo, quam permittendo, prohibet enim clericis nonnullos habitus, de quibus infra, non tamen præscribitur quem deferre habeant, vt vtar verbis eiusdem Scaccia, d. num. 84. qui etiam dicit, quod ita communiter, asserunt Doctores, allegat Clarum in §. fin. qu. 36. ver. dixi clericum, forma vero habitus clericalis qualis debeat esse, habetur in cap. pen. de vita, & honest. cleric. vbi habetur quod debet esse clausa de super, nec nimis longa, nec nimis breuis, & in cap. con-
- 5 tingat interdum de sentent. excommun. vbi Doctores notant, quod clerici debent ferre vestes, vsque ad talos, quod dictum referunt Menoch. in tract. de arbitr. iudic. casu 392. nu. 2. Patian. in tract. cui incumb. onus proband. negat. lib. 2. cap. 34. nu. 38. & 39. Episcopus Moscon. in prax. Episcop. in verb. clericus §. 14. vbi dicit, quod vestes talares, vsque ad pedes, vel quasi iuxta rationabilem mensuram, color vero vestimentorum debet esse potius niger, quam aliter; Moscon. loco proximè citato, est tamen verum, quod aliqui colores sunt clericis specialiter interdicti, vt est rubeus, qui permittitur solum Cardinalibus, & viridis, qui conceditur Episcopis tantum, cap. penult. de vit. & honest. cler. Cepolla eod. num. 30. Menoch. de arbitr. iud. ca. su 392. num. 12. Patianus supracitato cap. 34. n. 39. & sicut clerici prohibentur deferre aliquos colores, ita etiam aliquas vestes, & ornamenta, vt manicas, pileum, Spitochum, seu tabatrum foderatum, vsque ad oram, caligas saccatas, & indumenta aperta, ita habetur

betur in præcit. cap. penultim. de vit. & honest. cleric. Menoch. latè d. cal. 392. per totum, ubi luculenter declarat, omnium supradictorum veram etymologiam, & significatum, Patian. in d. tractat. cui incumb. onus probant. negat par. 2. cap. 38. num. 39. Vbi ulterius addit, quod non possunt uti fressis, pellis pectoralibus, aut calcaribus deauratis, item nec fibulis, nec corrigijs aureis, item nec possunt, uti vestibus virgatis parietis, vel diversis coloris, Clement. quoniam de vit. & honest. cleric. ubi habetur etiam quibus poenis plectatur clericus predictis vestibus seu coloribus, se induentes, Vitalin. in præcit. Clement. quoniam num. 4. 19. 20. 21. 22. & per totam, Rosell. in summ. in verb. clericus il primo, num. 3. Turrecrem. in cap. omnes num. 2. 21. quæst. 4. Clarus in S. final. quæst. 36. num. 11. in fine, ubi tandem concludit, quod puniuntur Iudicis arbitrio, & quod dictum est, quod attenditur consuetudo circa habitum, quando dicitur clericalis, ita etiam est dicendum quoad birretum, cum nec hoc in iure reperitur determinatum, Moscon. in tractat. de maiest. milit. Eccles. lib. 1. part. 2. cap. 2. vers. de berretto vero cart. mihi 412. ubi dicit, quod eis est interdictionem deferre pileum æreum, quæ omnia tamen tempore primitivæ Ecclesiæ non observabantur, ex quo tunc Clerici non deferrebant habitum distinctum à Laicis, Decian. cons. 50. n. 18. lib. 4.

7 Clericus autem in summa, modestiam servare debet in vestitu, est enim incredibile quantopere Sacerdotem apud populum commendat humilis, sed gravis, & modestus vestitus, ne in eo sit nimis exquisitus, ut enim ait S. Bernardus in Apologético, Mollia indumenta animi molliem, aperte indicant, nec tantum curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculca virtutibus, corporis enim, ac vestium fragrantia arguit intus latere animum graue olentem, & immundum, & ut ait S. Hieronymus ad Eustachium, vestis nec satis munda, nec sordida, & nulla diversitate notabilis, nec ad te obuiam prætereuntium turba, consistat, & digito monstreris, tria inquam sunt ut habetur Ecclesiastic. cap. 19. quæ animi interiora demonstrat amictus corporis, risus dentium, & incessus.

RESOLVT. CCXXXV.

- 1 Clerici non utuntur vestibus superbis, & laicalibus.
- 2 Clericus quando dicatur esse in habitu clericali.

An ubi vestis Superior est clericalis, ita ut cooperiat inferiorem laicalem, Clericus dicatur incedere in habitu.

- 1 Non est dubium, quod Clerici non debent uti vestibus superbis, & laicalibus, sed congruentibus statui, & ordini clericali, prout fuit determinatum in 6. Concil. Constantinopolitano canon. 27. & in 2. canon. 16. & habetur in cap. clericus 23. distinct. cap. 1. & seq. 21. quæst. 4. Clement. quoniam de vita, & honest. cleric. & nouissimè per Conc. Trid. sess. 14. cap. 6. de reformat. Rebuff. latè super constit. Gallie tom. 2. in rubr. de pannis aureis n. 18. Trotius in tract. de perfectio clerico lib. 2. c. 38. Couarr. in lib. pract. quæst. cap. 31. num. 8. qui omnes ad saturitatem loquuntur de vestibus Clericis congruentibus.
- 2 Tamen certum est, quod Clericus dicatur esse in habitu clericali, quando portat vestem superiorem clericalem, & inferiorem, seu interiorem iurgatam, vel aliter laicalem, in isto casu est distinguendum, aut illa vestis interior incedendo apparet, & tunc non diceretur in habitu clericali, aut illa vestis laicalis non apparet, & cooperitur per vestem superiorem, & tunc diceretur incedere in habitu clericali, Philipp. Franc.

in cap. 1. in princ. de cler. coniug. Sigismund. Scacc. in tract. de Iudic. p. 1. cap. 11. n. 96. Grass. de effect. clericatus effect. 1. n. 1186. quos omnes recenter reportat, & sequitur Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnica sub n. 6. vers. quinimò sub tit. de vestibus clerical.

RESOLVT. CCXXXVI.

- 1 Vestes talares debent portari ab Ecclesiasticis.
- 2 Clericus dicitur incedere in habitu, quando portat pallium talare.
- 3 Verba Vinald. reponuntur.

Habitu clericalem deferre, An dicatur Clericus, qui non omnes vestes talares deferat, sed vnica tantum.

- 1 Vpposita illa conclusione iuris in Curijs Ecclesiasticis satis recepta, vestes talares, scilicet dimissas, vsque ad talos, debere portari per Ecclesiasticas personas, vt per Pancirol. lib. 1. variar. lectionum, cap. 21. Moscon. de maiest. milit. Eccles. cap. 2. vers. de habitu autem par. 2. lib. 1. & ex Bull. Sixti V. felicis memorie ad præpositi articuli decisionem deneniendo reperio, quod Nouarius in opusculo noui iuris Pontificij conclus. vnica num. 6. de vestibus clerical. est in opinione, quod Clericus dicatur incedere in habitu quando deferat pallium talare, & togam quæ perueniat ad genua, ita vt quod sentiat ipse Author non esse de necessitate quod omnes vestes sint talares, ad quod al. legat Ledesma in summa par. 2. tract. 2. cap. 2. prop. conclus. 14. circa finem, Grass. in decis. aur. lib. 3. cap. 3. num. 3. par. 1. Garzia de benef. cap. 1. num. 23. par. 7. qui adducit Vinald. in Candelabr. aur. part. 3. in fin. in explicat. Bullæ Sixti V. de habitu, & conlura, vers. quarta assertio, pagina mihi 738. qui loquitur per hæc verba videlicet. Quas vestes simplices esse necessarias videtur, non quod unusquisque Clericus teneatur duas habere, videlicet (vt clarius loquamur) Sotanam, & Feriolum, vel Manellum, sufficit enim unicuique Vestis longa, quo totus honestè tegatur secundum Apostoli sententiam ad Thimot. 6. habentes alimenta, & quibus tegamur his contenti sumus, aliàs oporteret omnes esse diuites.

RESOLVT. CCXXXVII.

- 1 Clericus domi habitum talarem deferre non cogitur, & sic etiam quando est agrotus, num. 4. vel iter facit, n. 6.
- 2 Adverbium iugiter, qualiter intelligatur.
- 3 Verba generalia restringuntur ad habitia.
- 5 Perseuerantia in dimissione habitus, quæ nam debeat esse, vt quis fori priuilegium perdat.
- 7 Clericus quando dicatur recedere ab ordine status clericalis, & n. 8. 9. 10. & 11.
- 12 Apostata dicitur, qui intra annum probationis habitum relinquat.

Habitu Clericalem non deferens, An aliquando excusetur, ita ut per dimissionem illius non dicatur recedere à statu ordinis.

- 1 Clericus non tenetur semper habitum clericalem talarem deferre, & ideo excusatur, ubi solus est domi, & agit, absque scandalo spoliatus se ob calorem, nec minus cum tali veste tenetur dormire, item ex causa peregrinationis, vel alia honesta, licet clerico habitum transformare, & accipere habitum penitentialem, puta peregrinorum, vel similem, vt ex cap. Episcopi 21. quæst. 4. Rayn. Host. & alijs tradit Summa. confess. lib. 3. tit. 7. quæst. 2. & in specie Candelabr. aur. pag. 739. col. 1. ubi pag. 738. col. 2. n. 10. Dat. intel. lectum

- 2 lectum verbis Bullæ Sixti V. Ibi (Iugiter) quod quamvis tale aduerbium Iugiter actui, cui adiungitur continuationem significet, ut in oratione Corporis Christi (Deus qui nobis, &c. & in l. corruptionem, Cod. de usufruct. in l. liberi, §. 1. ff. de inoffic. testam. non tamen sic strictè est intelligendum, sed cum grano salis, & prudentiæ moderamine quemadmodum intelligitur, illud Apostoli Collof. 1. Semper pro vobis orantes, & 2. Thimot. 1. Oramus semper pro vobis, & ibi cap. 5. sine intermissione orate, non enim significat Apostolus, quod sit semper orandum, & nihil aliud faciendum, sed cum oportet orare, & frequenter orare, & facit,
- 3 quia præcepta affirmatiua non obligant semper, sed suis debitis temporibus, ut dicit idem Candel. aureum in multis locis, & ubi supra, & verba generalia restringuntur ad habilia, ut gradatim, in princip. ff. de muner. & honor. l. 1. in princip. C. de Sacrosanct. Eccles. cum alijs iuribus, de quibus Nouarius forens. quæst. 8. num. 4. lib. 1. Indè quando quis ex infirmitate non vitur tonsura, etiam excusatur Cappell. Tholof. decis. 104. quam sequitur, & refert idem Nouarius in pragmat. Regni 1. de Cler. seu Diacon. saluat.
- 5 Tanto fortius, quia ut Clericus amittat priuilegium, opus est tanta perseuerantia in dimissione habitus, ut publicè æstimetur laicus. Layman. in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 2. assert. 1. Suar. de cens. disput. 22. n. 11. sect. 1. Bonacin. de legibus, disput. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. num. 14.
- 6 Sic etiam excusatur Clericus à delatione habitus, quando iter facit, ex dictis per Nouarium in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnic. num. 8. de Apostatis à Religione, ubi quod Religiosus dimittens habitum, iter agendo non dicitur Apostata, quia hæc dicitur iusta causa, ex cap. 1. de vit. & honest. Clericor. cap. 2. eodem tit. in 6. Sanchez in summa lib. 2. cap. 4. tom. 1.
- Item vigore Bullæ Sixti V. excusantur à delatione habitus clericalis, qui non habent pensionem excedentem summam annuorum ducatorum sexaginta de Camera, imò licet Clericus haberet illam summam, & tamen non exigeret adhuc, nec teneretur habitum deferre, ut dixit Rota apud Ludouic. decis. 20. in fine, quem refert, & sequitur Nouarius in eodem opusculo noui iuris Pontificij, conclus. vnic. n. 7. sub tit. de vestibus clericalibus, pag. 272. col. 1.
- 7 Sed, ut Clericus dicatur recedere à statu Ordinis Clericalis per dimissionem habitus, tres possunt considerari casus, quos seorsim hic apponere volo.
- Primus casus est, quando agitur ad hoc, ut Clericus dicatur priuatus priuilegio Canonis, & ad huiusmodi effectum requiritur, quod totaliter dimiserit vestes Clericales, itant omnino incedat, ut laicus, & ter monitus, habitum clericalem non resumat, ita tex. in dict. clem. 1. vers. omnino incedant, ut Laici de vit. & honest. cleric. Hern. in constitut. Regni apostatantes, & ibi Afflic. num. 10. vers. dicit, hic Andr. ex quo inferitur, quod percutiens Clericum in habitu suscipiendū, minime monitus, incidit in penam, cap. si quis suadente 17. quæst. 4. prout expressè habetur, in cap. in audientia, ubi notatur extra de sentent. excommunic. & scribant Archid. in cap. non est facile 40. distinct. & in cap. præcipue 11. qu. 1. Bald. C. si ignorans sub n. 1. ff. locati. Quod tamen est intelligendū, si percutiens sciat esse Clericum, secus si probabiliter ignorauerit, quia tunc penam excommunicationis non incurrat, cap. si quis, ubi glos. in verb. ignorauerit, ibique Soccin. n. 1. & cap. in audientiam, cap. perpendimus de sentent. excommunic. cap. si quis iudex, eodem tit. lib. 6. glos. per illum text. in l. si qua per calumniam, verb. putabatur, & ibi Bald. num. 1. vers. Deinde venio, Cod. de Episc. & cler. Bart. & Alberic. in d. l. si quis ignoramus ff. locati, & iterum Bart. & Angel. in lapud labeonem,

- §. si quis Virgines, ff. de iniur. Host. in summ. tit. de sentent. excommunic. §. qualiter, uers. Quid si dicas, & de communi testantur, Plaza de delict. lib. 1. c. 27. num. 13. Clar. in §. final. quæst. 77. num. 7. Hier. de Tortis post conf. Butr. num. 20. & hoc etiam procedit, non obitante nouissima dispositione Concilij, quæ cum loquatur de priuilegio fori, non derogat, nisi in eo, quod est expressum, Dec. conf. 358. num. 3. nec prohibet stare aliud; quod expressè correctum non est l. præcipimus, C. de appellat. Bart. consil. 72. colum. 3. Surd. decis. 195. nu. 6. & eandem opinionem in terminis probauit Nouarius forens. quæst. 7. num. 17. & sequi lib. 1. & melius, ac latius in praxi elect. & variat. fori, sect. 2. in ultima impressi. Neapol. in illa quæstione, si Clericus habeat priuilegium eligendi forum, ubi etiam per hoc uoluit beneficium, cap. Odoardus de solut. competere Clerico, & si non incedat in habitum, & tonsuram, quia dicit ipse Concilium desiderat, hæc requisita, quoad forum tantum, nec debet extendi de uno casu ad alterum, ut latius per eum.
- 8 Secundus est casus, quando agitur, ut dicatur priuatus priuilegio fori, & tunc licet de iure communi requiratur, quod incedat, ut laicus, & ter monitus non desistat, iuxta d. clem. prima, de vit. & honest. cleric. cum alijs Doct. supra plenè allegatis, tamen hodie ex dispositione Sacri Concilij Tridentini sufficit, si Clericus in minoribus constitutus, non seruet requisita in d. lect. 23. cap. 6. quæ nullam monitionem requirunt, quia Concilium simpliciter, aufert priuilegium fori, constituto in minoribus ordinibus, præterquam in duplici casu, nempe si habeat beneficium Ecclesiasticum, aut si non habet, si deferat habitum, & tonsuram clericalem, & alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, ut apertè patet ex uerbis Concilij, & animaduertunt, Nauar. consil. ultim. num. 60. tit. de priuileg. Menoch. consil. 912. num. 34. Genuens. in praxi Cur. Archiepisc. Neapolit. cap. 7. sub num. 3. Gratian. disceptat. forens. cap. 190. num. 12. lib. 1. Quinimò nec sufficeret ad hoc, ut gaudere possit priuilegio fori, si quis inferuieret ministerijs Ecclesiasticis, sed non gestaret habitum clericalem, nam requiritur utrumque copulatiuè, ut eadem Congregatio declarauit, & tradit post alios Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontificij, conclus. 6. sub tit. de foro competent. ubi etiam, num. 5. fuit in opinione esse uerum, quod in eo, in quo Concilium requirit seruitium in diuinis, sufficit etiam si deseruiat alteri Ecclesiæ, quæ illi, cui fuit per Episcopum adscriptus, prout Sacra Congregatio in facti contingentia respondit, sub die 28. Decembris 1586. ut ante eum meminere, Genuens. in prax. dict. cap. 7. nu. 1. Quaranta in Summa Bullar. uerb. habitus, sicuti etiam sufficit, si Clericus inseruiat Cappellæ existenti in Ecclesiâ, quæ ab Episcopo confraternitati Laicorum esset pro Oratorio assignata, quod eadem Congregatio censuit, ut apud eisdem.
- 9 Tertius est casus, quando ob non delationem habitus agitur ad hoc, ut Clericus priuetur beneficio, uel pensione Ecclesiastica, & tunc requiritur necessario, quod spatio tanti temporis in habitu clericali non inceserit, ut communi opinione reputaretur laicus, iuxta Consil. Christophor. de Castell. 5. num. 9. quem probat Farinacc. d. quæst. 8. num. 68. & ideo, ut Clericus in hac materia dicatur priuatus, non sufficit, si semel, aut bis inceserit in habitu laicali, quia licet prædicta constitutio requirat gestationem habitus, nihilominus debet intelligi, cum aliquali modificatione, iuxta tradit, per Felyn. in proem. decretal. dum exponit uerbum cōtinuè, & sequitur Vrsill. ad Afflic. decis. 24. num. 7. ex omnibus his patet, tres esse modos, quibus præcipue contingit, Clericos à statu ordinis recedere, quibus tamen non semper contrahitur apo-

tur apostasia, sed in illis tantum casibus, in quibus recessus est improbatum, quod fieri potest.

10 Primus, si Clericus sit in sacris constitutus, nam tunc illi recessus ad seculum est interdictus, cap. 1. §. sed si in subdiaconatu, & cap. sanè de cler. coniug. c. 2. & ibi Abb. qui Clerici, vel vouentes, cap. Presbyteris 25. distinct. & cap. decernimus distinct. 28. & communiter Doctores.

11 Secundus, si beneficium, quod in minoribus existens obtinuerat, adhuc dimisso habitu retineat, c. Ioannes de cler. coniug. Innoc. & Abb. in cap. 3. de Apostat. Anan. qui testatur de communi, in rubr. de Apostat. num. 11. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 34. Clar. in §. fin. quæst. 78. num. 4. in fin. Menoch. de arbit. cap. 546. num. 50. ceterum si Clericus simpliciter in minoribus constitutus habitum dimittat, & ad seculum reuertatur, non poterit, ideo apostata reputari, cum talis recessus sit a sacris Canonibus permixtus, cap. Ioannes, & cap. final. extra de Cler. coniug. cap. cum ex eo, circa med. ibi, ne, sicut a multis, & ibi glof. in verbo retrocedere, de elect. lib. 6. cap. 1. de cler. coniug. Hostien. in cap. 3. de apostat. & ibi Abb. num. 2. Anchar. in cap. 2. sub num. 3. de prabend. Covarr. de sponsal. par. 2. quæst. 1. §. 3. num. 2. Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 73. num. 24. & alii Doctores passim.

12 prout etiam apostata non dicitur, qui intra annum probationis habitum relinquit, cap. consulti, & cap. penult. de regul. vbi Doctor latè. Lap. allegat. 46. Menoch. de arbit. Iudic. d. cas. 546. n. 45.

RESOLVT. CCXXXVIII.

- 1 Poena aduersus non deferentes habitum clericalem quænam sint.
- 2 Bulla Sixti V. in hac materia per extensum adducitur.
- 3 Bulla Sixti V. de qua supra fuit moderata.
- 4 Bulla eiusdem Sixti V. moderatoria prima adducitur.

Habitus clericalem non deferentes in quas poenas incident, tam vigore Concil. Trident. quam Bullarum Sixti V.

1 Sacrum Concil. Tridentin. sess. 14. de reform. cap. 6. mandat contra non deferentes habitum, quod si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum clericalem illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint; per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum; necnon si semel correcti, de nouo in hoc deliquerint, etiam per priuationem beneficiorum, & officiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant.

2 Sixtus autem V. postea emanauit Bullam contra Clericos non deferentes habitum clericalem de Anno 1589. die 5. Ianuarij, vt sequitur.

Cum sacrosanctam, & infra, hac nostra perpetuò valitura constitutione præcipimus, & mandamus omnibus, et quibuscunque clericis, non solum in sacris, sed etiam in alijs minoribus constitutis, & clericali tantum tonsura insignitis, & nedum beneficia Ecclesiastica, quacunque etiam simplicia, nunc, & pro tempore obtinentibus, & in illis, vel ad ea ius habentibus, verum etiam pensiones super quibusuis fructibus, redditibus, aut prouentibus, quarumuis Patriarchalium, Primatialium, Metropolitana- rum Cathedralium, & aliarum quarumcumque Ecclesiarum, seu Abbatialium, Capitularium, & Conuentualium mensarum, necnon Monasteriorum, Prepositurarum, Præpositarum, Preceptoriarum, Hospitalium, Canon-

catuum, præbendarum, dignitatum, personatum, administrationum, officiorum, & beneficiorum, quorumcumque Ecclesiasticorum, secularium, & quorumuis, ordinum regularium, seu illorum distributionibus quotidianis, ac iuribus emolumentis, & obventionibus vniuersis sibi re- seruatis, ac fructibus prædianis, aut bona Ecclesiastica, loco pensionum sibi assignatos, vel assignata ex quacunque concessione, seu dispensatione Apostolica, percipientibus etiam coniugatis præscriptis, etiam si idem clerici coniugatis iuxta constitut. piæ memor. Bonif. PP. VII. Prædecessoris nostri in Concil. Tridentin. immutatam priuilegiis Curialibus, vti velint, tam in Romana Curia degentibus, quam extra eam vbi libet gentium, & locorum constituti, vt ipsi, & eorum quilibet, quantumvis exempti existant, & quouis priuilegio, vel immunitate gaudeant, quacunque dilatione, aut tergiversatione postposita, debeant omnino, qui in Vrbe præsentis fuerint, intra quindecim dies qui verò citra montes, intra quatuor menses, qui denique ultra montes constituti sunt, intra octo menses à die publicationis presentium litterarum in Romana Curia faciendæ tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet tales, aut milites infra dicendi, quibus pensiones, ac fructus, aliarum bona Ecclesiastica referuntur, sua militaria conuenientem, quacunque remota excusatione assumere, & inquit deferre; in futurum autem, non nisi actu Clerici in habitu clericali, & tonsura, & militibus infra dicendis, in militari incedentibus sue militie propria, aut alia quacunque Ecclesiastica, etiam simplicia beneficia, respectu conferantur, aut commendentur, aut pensiones fructusque, aut bona Ecclesiastica referantur; Alioquin ipsos, & ipsorum quemlibet, qui quoad gestandum habitum clericalem, & militarem supradictum, lapsi huiusmodi tempore, eorum comitibus, vt supradictum est præfixo nostris huiusmodi præcepto, & mandato nunc, & in posterum perpetuis futuris temporibus, cum effectu non obediuerint, præter alias poenas contra eos inflictas, etiam quibuscunque dignitatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, & præbendis, ac beneficijs etiam simplicibus, & præstimonij per eorum quemlibet in titulum commendam, vel aliàs pro tempore obtinentis, necnon pensionibus, fructibus, ac prædijs, bonisque Ecclesiasticis, huiusmodi quocunque modo eis reueruatis, vel reueruandis omnino iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, harum seriè ex certa nostra scientia de Apostolicæ potestatis plenitudine priuamus, ac sine ulla alia monitione, citatione Iudicis decreto, aut ministerio, ipso facto priuatos declaramus, ac tam beneficia ipsa per priuationem huiusmodi vacare, liberè alijs conferri posse, quam etiam pensiones cassatas, extinctas esse, & fore, ac fructuum, & aliarum rerum reueruaciones cessare, & quemquam ulterius ad illorum solutionem, minime teneri, & ob non solutionem censuras, & poenas aliquas incurrere non posse, nec debere decernimus, ipsaque dignitates, personatus, administrationes, officia, necnon Canoniciatus, præbendas, & beneficia, sic pro tempore vacantia, collationi, prouisioni, & dispositioni nostri Rom. Pontificis, pro tempore existentis, perpetuò reueruamus, statuentes sic in præmissis vniuersis, & singulis per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales sublata eis, & eorum quilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis causa, & instantia iudicari, & definiri debere, necnon irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Ceterum milites quarumuis militiarum sub regula, aliqua approbata canonice institutarum, vel alios Roman. Curia officiales, qui non vti Clerici, sed potius tanquam milites iuxta priuilegia & dispensationes Apostolicas eis in genere, vel in specie per nos, aut prædecessores nostros nominatim concessis, & sub sel. record. Pij PP. V. prædecessoris nostri constitutione, quæ incipit sacrosanctum, & c. huiusmodi priuilegiorum

giorum forsan reuocatoria minimè compræhensa beneficia militiæ, quam professi sum regularia obtinent, seu pensiones super quibus fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis, etiam prædictarum Ecclesiarum, & beneficiorum secularium, aut fructus ipsos sibi reuerentia percipiunt, aut obtinebunt, vel percipiunt, in futurum, siue clericali caractere insigniti sint, siue non sint, qui vero clerici sunt etiam ab initio tempore reservationis pensionum, seu fructuum huiusmodi regularem habitum nondum suscepimus, nec militiis officiorum Romanæ Curie adscripti fuerint, sed post factas eorum cuique reservationes ante, vel post publicationem præsentis constitutionis milites effecti extiterint, sub præcepto, & mandatis præfatis de habitu, & tonsura clericali deferendis, nolimus compræhendi, sed ipsi permittimus in regulari habitu militiæ, quam professi sunt, conuenienti, vel si ipsi milites Roman. Cur. officiales fuerint, qui pensiones, ac fructus, alianè prædia, aut bona Ecclesiastica, ex dispensatione, seu privilegio Apostolico percipiunt, habitum militari superscripto absque alicuius censuræ, vel pænæ Ecclesiasticæ incursum licitè uti valeant, & nihilominus, tam beneficia suæ militiæ regularia retineant, quam etiam pensiones super Ecclesiasticis, & beneficiorum prædictorum, etiam secularium fructibus, seu bonis, vel fructus præfatos sibi pro tempore reuerentia percipiunt, non obstantibus &c.

Sed ut refert Nouarius in suo opusculo noui iuris Pontifici conclus. vnica, versic. postea vero, de vestibus clericibus: præfata Bulla Sixti V. fuit postea ab eodem Pontifice moderata, & declarata per aliam eiusdem Anni, prid. Kalend. Februarij, quæ est tenoris sequentis videlicet.

Pastores, & infra omnibus, & quibuscumque Clericis, tam in Romana Curia, quam extra eam ubilibet de gentium, & locorum constitutis, qui pensiones, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica, sibi in vias, vel pluribus vicibus reservata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducat. auri de Camera insimul non excedentes, seu excedentia percipiunt, aut percipient in futurum; ac præterea nostris familiaribus nobis in quibusdam inferioribus ministerijs, quales sunt, qui à pedibus, seu parafrenarij mensæ dispositores, aut credentiarj, aut dispensatores vulgo dicuntur, & alijs similibus seruijs actu ministrantibus, qui in futurum inferuent, necnon quibusvis nostrorum inferuorum familiarium, actu nobis in Palatio nostro Apostolico inferuentium familiaribus continuis commensalibus, præsentibus, & futuris, qui pensiones, aut fructus bonanè Ecclesiastica loco pensionum, usque ad quancumque summam, & valorem nunc percipiunt, aut in posterum pro tempore percipient, ut ipsi, & eorum quilibet eo habitu impune, & licitè uti possint, quo sua munia promptius expeditiusque obire valeant, nec pænis eadem constitutione inflictis subiaceant: auctoritate Apostolica tenore præsentium de speciali gratia concedimus, & indulgemus. Reliquis autem nostris, aut personarum nobis inferuentium familiaribus continuis, commensalibus omnibus, & singulis alijs, tam clericis, quam militibus, beneficia fructuum, vel bonorum Ecclesiasticorum reservationes, ac pensiones obtinentibus, aut in ipsis beneficijs, vel ad ea ius habentibus in Vrbe præsentibus tempus quindecim dierum in dicta Constitut. præfixum, nec dum elapsum, ad alios quindecim dies à fine dicti primi termini computandos extendimus, & prorogamus, ac demum militibus, tam militiarum canonicè institutarum, quam Roman. Cur. officialibus, qui iuxta præfatum nostram Constit. in militari habitu incedere tenentur, ut vestibus communibus, cum insignibus tamen Crucis, aut Numismatis suæ militiæ proprijs uti valeant, atque hac ratione ipsius constit. præcepto, vel plenè satisfacere censeantur, pariter indulgemus. Eos verò Clericos, aut milites quibus pensiones, aut fructus, bonanè, aut prædia Ecclesiastica ad quancumque summam reservata, aut reservari concessa sunt, vel post hac reservabuntur, non aliter ad gerendum

huiusmodi habitum teneri volumus, nisi post quam pensiones fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos steterit, quo minus exigant, vel percipiant. Decernentes, &c. De qua vide Nouarium Iuniorum in summa Bullar. verbo habitus Clericalis.

PRAXIS NOUITIORVM.

RESOLVT. CCXXXIX.

- 1 Ecclesiasticæ personæ quam dicantur.
- 2 Offendens Nouitios incidit in excommunicationem.
- 3 Nouitij gaudent fori privilegio, etiam quod non sint prima tonsura initiati. 4. & pro delicto commissio extra claustrum cognoscuntur à Superiore, num. 5.

Nouitius, An sit persona Ecclesiastica, ita ut gaudeat privilegio fori, & Canonici; etiam si non sit prima tonsura initiatus.

- 1 Persona Ecclesiasticæ dicuntur non solum omnes Clerici, siue saculares, siue regulares Religiosi, ac Religiosæ, eorumque conuersi, & conuersæ in antiqua Religione approbata vota proficientes, ut in cap. ad monasterium de statu Monachorum, & in capitul. lex contineat 27. quæst. 1. sed etiam eorundem Nouitij, siue Clerici sint, siue conuersi, ut post alios latè probauit Nouarius in suo tractat. de elect. & variat. fori quæst. 46. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana, & ideo gaudent privilegio Clericali, cum respectu
- 2 personæ, quoniam offendentes eos incidunt in excommunicationem contentam in cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. ut est text. in cap. Religioso de sentent. excomm. in 6. tum etiam quoad forum in causis ciuilibus, & criminalibus infra annum probationis occurrentibus, quia cognoscuntur ab ipsiusmet Religionis Prælato, ut latè probat Nauar. d. consil. 58. de Regul. Bellug. in specul. princip. Rubric. 1. §. videndum num. 5. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 17. num. 9. Molin. de iustit. & iur. disp. 139. latè Grafs. in tract. de effectibus Clericatus effect. 1. num. 78. vbi alios adducit. Quod esse verum etiam quod Nouitius prima tonsura non sit initiatus putarunt Azor. institut. moral. lib. 12. cap. 3. quæst. 2. part. 1. Rodriq. quæst. Regul. part. 3. quæst. 51. artic. 12. Et Cened. Canonica. quæst. cap. 6. num. 41. & hinc à solo suo Prælato prouidentum esse, etiam pro homicidio, & quouis alio graui delicto scripserunt Abb. in cap. cum contigat nu. 21. de ætat. & qualitat. Marfil. singul. 534. Eugen. consil. 26. num. 10. Caualecan. decis. 11. par. 5. à num. 1. & pro delicto extra claustrum commissio pariter à suo Superiore cognosci debere firmat Nouar. lib. 1. quæst. forens. quæst. 42. num. 7. vbi allegat nos in decis. Curia Archiepisc. 121. part. 2.

RESOLVT. CCXXXX.

- 1 Nouitij veniunt appellatione Ecclesiasticorum.
- 2 Declara quoad fauores, & non quoad odia.
- 3 Canonici veniunt in fauorabilibus appellatione Clericorum.
- 4 Cardinales veniunt appellatione Clericorum.

Conclusio illa quod appellatione Ecclesiasticorum veniunt Nouitij, An procedat in odiosis, & fauorabilibus.

- 1 Passim omnes in ore habent quod Ecclesiasticorum appellatione veniunt Nouitij, ut per Hostiens. in c. statum in verbo posse de Regular. Grafs. in